

РУСИ І СЛОВ'ЯНИ
Шокуров О.В., Шокурова А.А.
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», Харків

Останні півтора десятиліття стали непростим випробуванням для національних історіографій республік, що входили до 1991 р. до складу СРСР. Пошук власної національної ідентичності в нових умовах викликав серйозну полеміку істориків, етнологів, лінгвістів, антропологів і т.п., які взялися захищати інтереси нових держав. Тому історичне минуле українського і російського народів цікавить багато дослідників.

Більшість наших сучасників ототожнюють русів і слов'ян. Адже слов'яни – корінне населення Русі. Навіть деякі сучасні історики у пошуках слідів слов'янських народів в середньовічній Європі розшукують назви, що закінчуються на -рус або -рос. Але якщо звернутися до першоджерел, можна помітити, що для середньовічних авторів це абсолютно різні поняття, хоча навіть на межі першого і другого тисячоліть часто виникала плутанина, подібна до сучасної. Але відмінності між цими народами помітні з першого погляду на історичні пам'ятки. Якщо відкинути всі очевидні суперечності і неточності в історичних документах, слов'яни – народ осілий, миролюбний, такий, що займається тваринництвом і землеробством, живе в землянках та дерев'яних хатинах (щоправда, правителі жилим у високих спорудах, майже у вежах). Руси – войовничий кочовий народ, енергійний і віроломний, що багато мандрував на своїх кораблях.

Разом з тим, є і безліч схожих рис. І слов'яни, і руси – численні народи, язичники, що живуть в умовах холодного клімату, світловолосі, крупної статури. І слов'яни, і руси не використовують коней, вони не наїзники, їхня поява на історичній арені майже одночасна. Багато арабських пам'яток стверджували, що руси – одне із слов'янських племен.

Але впродовж декількох століть ці етноси, згідно історичних документів як західних, так і арабських авторів, не тільки не ототожнювалися, а і виразно розділялися. Очевидно, для пояснення подібного розділення одні науковці і припустили, що руси походять від варягів, а інші – що це скіфське плем'я, неприборкане і жорстоке. Більш того, є достатньо вказівок на те, що руси постійно нападали на слов'ян, грабували їх і тим жили.

Якщо сучасники вважали русів за одне із слов'янських племен, то чому два споріднені етноси так значно відрізнялися і так довго протистояли злиттю (інкорпорації), яке, у результаті, відбулося? Можна зробити припущення, що руси – стороннє слов'янське плем'я. Швидше за все, це представники балтійських слов'ян. Вони могли прийти з південного побережжя Балтійського моря. Етноси відрізнялися не тільки на світоглядному і побутовому рівні. Навіть язичницька віра у них була різна. Руси поклонялися Перуну, слов'яни вірили в Хорса, Мокошь і Дажьбога. Остаточному ж об'єднанню, стиранню всіх граней допомогло хрещення Русі, проведене русом Володимиром.